

యోధత్వమునకు । వస్తుతః గంబు పరికింపవలయు
 జూడ । రామ. ౧౬. చేరఁగపగయునుదూరపుమై
 త్రియు గావించెనేనియీ గార్యహాని । స్వస్మృతు
 తోవైర మన్యన్మపాలుతోఁబుత్తి యొనరించెనేనిగీ
 డోదవకున్నె । త్యాగంబునకునాత్మభోగంబునకు
 గాని విత్తార్జనంబు గానింపనెల । బాసకుచోనైనబ్ర
 తిభాషలాడిన బొలతితోభాషింపబోవదగదు । ఇట్టి
 నయ మార్గమెఱుగక యిచ్చవచ్చి । నట్లు చరి
 యించునారికి హానిచెందు । నాడికల్లుగలు నిదిని
 క్కమరసిచూడ । రామ. ౧౭. సూర్యుండుదశశ
 తాంశులబోదఱిమిన గలుగవేగుహాలు చీకటు
 లుడాగ । జంఝానిలముదాడి సలుపదీపమునకు
 గలుగ దేవసింహ గలశ మొకటి । వనిసాళువం
 బుగువ్వునుబాట దఱిమిన దరుకోటరములేదె దాని
 బోవ । గరుడుండు వెనుదాక గాకోదరముడాగ
 గలుగ దేవల్లిక బిలమొకండు । బలముగలవాడు
 దుర్బలుఁబాటఁదఱుమ, దైవమొకప్రాపుగల్పింపఁ
 దలఁపకున్నె, పొరలు నేప్రాద్దహంకారమున న
 రుండు, రా॥ ౧౮. దానత్వముగలమానిసి యనిప

ల్కనసురవర్తనుడన్న యర్థమబ్బు, ననిహతవికృ
ముడని నన్ను తించిన రణభీరు డన్న యర్థములభిం
చు । నలసమానాకృతి నానస్సరదూపి యన్న
యర్థమునది యనుసరించు । ధీరహితుండని తివిరి
వర్ణింపమేధాహీనుడన్న యర్థంబుగలుగు । మను
జచోకాధిపతిని గీర్తనము సేయు । శబ్దముల్ నుతి
దగదని చాటిచెప్ప । వేతెవానినుతింపంగ వేడ్క
కలదె । రా॥ ౧౯. తెరువాట్లుగొట్టి సత్తరువు పెట్టుట
కంటెన్యాయార్జితాన్న మింతైసమేలు । దోటలున
ఱికిన దొడ్డుసావిడికంటె ననఘమై తగువంచ రు
రుగుమేలుబహుఘాతకుడుపెట్టుపాయసాన్నము
కంటె సద్వర్తనుడుపెట్టు జావమేలు । అందఱజెఱి
చి వెయ్యఱు లిచ్చుటకంటె గష్టార్జితంబొక్కగ
వ్వమేలు । గర్వపడుదురుతమ పాట్లుగానలేక । ప్ర
భువులమటంచుదుర్న యోపాయపరులు । వారిబొ
గడంగ మాకుత్సవంబు లేదు । రామలిం॥ ౨౦. మా
న్యంబులీయ్యనమర్థు డెవ్వడులేడు మాన్యముల్ చె
ఱుప సామంతులంద । తెండిన యూళ్ళగో డెఱి
ంప డెవ్వడు పండినయూళ్ళెన్న ప్రాణులంద ।

టితడు వేదయబంచు నెఱిగింపడెవ్వడు కలవానిసి
 రియెన్న గలరుదొరలు । తనయాలి చీకటితప్పె
 న్న డెవ్వడు పరకాంతఃకెన్న బెద్దలంద । టిట్టి
 దుష్టులకధికారమిచ్చినట్టి । రాజననవలెగాక దు
 ర్నయుల ననగ । నేమిపనియున్న యదిసత్కవీం
 దుగ్రుకును । రామలిం॥ ౨౧. మలితీరువనిప్రజఘా
 పంగవచ్చును వర్షంబుగురియింప వశముగాదు । గ
 లవానిచే దండుగలుగొనవచ్చును ధనహీనుబో
 వంగ దరఘుగాదు । పందులబొడిపింప బరువులెత్త
 గేవచ్చు బులులనుశిక్షింపబోవరాదు । బలముచాల
 నివాని భంగింపవచ్చును జేవగల్గినవానిజెనకరాదు
 బాపమార్జించుటకు గాక ప్రాభవంబు । ప్రజలకా
 పద బాపనోపడుగదయ్య । నీకటాక్షంబొకించుక
 లేకయున్న । రామ॥ ౨౨. శ్రీమంతులనునాజ్ఞసే
 యడొకండును బరుల నేరములెన్న బరువులెత్తు ।
 తోటలునఱికినదోసమెన్న డొకండు నడవిగొట్ట
 కుమని యాజ్ఞవెట్టు । పరుపంటముంచినబాడిచెప్ప
 డొకండు తుప్పగొట్టినవాని దోసమెంచు । నమ్మ
 గొల్పివవాని న్న్యాయమెప్పు డొకండు తప్పగొల్పి

నవాని తప్పు జెప్పు । నిట్టిపెద్దల కధికారమిచ్చినట్టి
 రాజుననవలెగాక దుర్నయులననగ । నేమిపని
 యున్నయది సత్కీర్తిమృగకును । రామ॥ ౨౩. ఆ
 క్రమింపగవచ్చు నన్యరాష్ట్రంబులు ప్రజలనంద
 టి బాధవఱుపవచ్చు । నన్యాయనిత్యంబులార్జింపగా
 వచ్చు విభవంబుపెంపుగావింపవచ్చు । మిత్రాధికా
 రంబుమీటివేయగవచ్చు మహితాపరాధంబు మఱ
 పవచ్చు । నొకమాటపల్కివేఱొకటిసేయగవచ్చు
 సంపదున్న తికి గర్వింపవచ్చు । నాయువధికంబు
 గా గూర్చనలవియగునె । దుర్నయులు మీదెఱుం
 గక త్రుళ్ళిత్తుళ్ళి । యిహాపరములకు పెలియకొడు
 రింతెకాక । రామ॥ ౨౪. మేలుచేసినయట్టి మిత్రు
 ల జెడగొట్టి పెద్దకిరీటంబుబెట్టనేల । తనప్రాపుగో
 రు భూధవుల కెగ్గొనరించిగంధసింధురములగట్టనే
 ల । తనుగొల్చుబంట్లజీతములుతక్కువచేసి ఖోట
 కంబులుపెక్కుగూర్చనేల । ప్రజలను బడరానిపా
 ట్ల కగ్గముచేసి యగ్రహారములు సేయంగనేల
 యధిక నించామలీమసుడైనయట్టి । నృపునికీతుభ వి
 భవనమృద్దులెల్ల । శవకృతాలంకృతులుగావె చర.

సేయ॥ రామ. ౨౫ మౌనంబుదాల్చుట మనవిచ్చ
గింపమి గదిమివేయుట లోభకారణంబు । దర్శ
నంబియ్యమి తప్పునైపకయున్కి పెడమోము వె
ట్టుట ప్రియములేమి । గర్వంబుదెలుపుట కార్యాం
తరానక్తి సమయంబుగాదంట జరుపునేర్పు । నర
యుదమన్న రంధ్రాన్వేషణానక్తి యతీసినయం
బు ధార్త్యంబు తెరువు । నిట్టిప్రభుమర్నయపు జే
ష్ట లెఱుగలేక । వెంబడించెడి వాడెపో వెట్టివాడు ।
దానికొడబడ డింగిత జ్ఞానశాలి ॥ రామ. ౨౬

పదుగురు కోతివెంబడి సంచరించ వాహకు
ల్లేరె శవంబునకును, గంగిరెద్దుకు లేవెఘనతూర్య
రావముల్ కలిమిగల్గదె వారకామినులకు, పులిగో
వు జంపినక్కలను బోషింపదె స్థూలకాయములేదె
దున్నలకును । పుప్పిపుంటికి లేదె పుట్టంబుగట్టుట
వేణుధరుండెద్దు వెంటరాడె । న్యాయపద్ధతి నడు
వని యవనిపతికి । నన్నిచిన్నెలు గలుగనికేమియ
నిన । సంతమున జూడవలయు నాయయ్య సుధ
ము । రామ ॥ ౨౭. కుమతయె చుట్టంబు కొండెకా
డె । పియుండు కరుణానిహీనుడే కార్లదక్షు ।

డొరులసంపద కోర్వకుండుటే వ్రతనిష్ఠ క్రత్వను
 స్థానంబు కపటచింత । దుర్బలహరణంబు దోశ్యక్తి
 కిఫలంబు కృతమెఱుంగమియె సత్కీర్తిగరిమ । ప్ర
 జలగో డాలకింపమియె ప్రాభవచిహ్న మన్యత
 మాడుటయె వాక్యఫలసిద్ధి । పాపభీరుండు గానిభూ
 పాలునకును । నెట్టిఘనుడా శ్రయించిన నేమిగలు
 గు । ధార్మికస్థలి యాచ్ఛయు దగ్ధమగును ॥ రా
 మ ॥ ౨౮. కొండెంబువానికి గొనచెని ముత్తియంబ
 దయభాపమువాని కారయష్టి । యన్యతోక్తివానిజి
 హ్వీరంగనర్తకి ఘాతుకత్వము వానికూతకోల
 ముష్కరత్వమువాని ముంగొంగుబంగారు కూహ
 కత్వమువాని గోడబారు । కూటసాక్ష్యమువానికూ
 ర్చున్న గద్దెచూపోపమియును వానికొరుగుబిళ్ళ ।
 పాపభీరుడుగాని భూపాలకునకు । నెట్టిన్యపునాశ్ర
 యించిన నేమిగలుగు । ధార్మికస్థలియాచ్ఛయు
 దగ్ధమగును । రామ ॥ ౨౯. ఆపన్న రక్ష సేయడు
 గాని సజ్జనపీడనంబొనరింప బిడుగుదునుక । నయ
 శాస్త్రుగరిమ పూనండుగాని దుర్మయ వ్యాపార
 ములకు సిదాంతకర్త । కౌనైనదనసొమ్ము కర్కుసే

యడుగాని పరులసొమ్ము హరింపబ్రహ్మవేత్త । కల
 నైన సత్యంబు పలుకనోపడుగాని యన్మతంబు
 లాడ సహస్రముఖుడు । సనుచుదనదు చరిత్రంబు
 లవనిజనులు । నింద సేయంగ బ్రతుకు దుర్నీతిప
 రుని । వైభవంబౌరయని మెచ్చువాడెమూర్ఖు ।
 రా ॥ ౩౦. తనతల్లిచోటనే తప్పనటించిన దురితా
 త్తునకుగురు ద్రోహమెంత । కొంకొకింతయులేక
 గురున కెగ్గొనరించు కఠినాత్తునకు గృతఘ్నత్వ
 మెంత । కృతమెఱుంగనిమహా కిల్బిషాయత్తచిత్తున
 కు మిత్రద్రోహ మనగ నెంత । పరమమిత్రులబా
 ధ పఱుచుదుర్న యునకు బ్రజలనందఱ గష్టపఱు
 చుటెంత । యనుచు దనదు చరిత్రంబు లవనిజను
 లు । నింద సేయంగ బ్రతుకుదుర్నీతిపరుని । వైభవం
 బౌరయనిమెచ్చువాడె మూర్ఖు । రామ ॥ ౩౧
 కడువింత యగుస్థూలకాయంబు గల్గుటచిత్రభూ
 షాంబరసిద్ధిగనుట । తూర్యనాదంబులతో జనుదెం
 చుటవాలవీజన సమావాప్తిగనుట । శృంగవేత్తోద్ధ
 తిజేరరాకుండుట చూపరు నలువరు జుట్టుకొనుట
 స్వనియంత్రవాక్యంబు వినితలయూచుట మౌన

ముద్రవహించు మతమెఱుగుట । గంగిరెద్దుకుమూ
ర్తభూకాంతునకును । భేదమించుకయునుగానిపిం
చదట్టి । ప్రభువువేడిన సత్కవిపతిమచెడ దె ।
రామ. ౩౨. తలకొనిపాచుశాతలదన్న గాజాచుమి
హిరబింబమునైన మ్రింగజాచు । ద్విగంతితోనైన
దీకొనగా జాచు బెబ్బలితోనైనబెనగజాచు । జల
రాసులైనను జంగజాచగ జాచు నాకసంబును గే
లనంటజాచు । కాలాహినోటను గాలుపెట్టగ జా
చు యమునితోనైన బోరాడజాచు । నెదిరి తన్ను
నెఱుంగక యెంతయైన । బరువులెత్తుదురాశ దు
ష్పార్థివుండు । దానికిఫలంబుమూలతో హానిసుమ్ము ।
రామ. ౩౩. సారమేయంబుట్టిచేరు దెంపునుగాని ప
డకుండబట్టునేపాలకుండ । కోతి కొబ్బరికాయగొ
నకెక్కి పడద్రోయుగాని లోనిజలంబు లానగల
। ముదుసలి పెండ్లాడి ముదితయౌవనము వ్యర్థము
సేయుగాకేమి దానగాంచు । కాకిముంగరనోట
గఱచి డొంకలపాలు గావించుగాకేమిగాంచుదా
న । చెడుగు నరుడొరుసంపద జెఱుచుగాని । తన
కునేమి ఫలింపదు తథ్యమరయ । నిందనూత్రంబు

వానికి నిలుచుజగతి । రామ. ౩౪. చిక్కినపసిమేను
 చింపజూచునుగాకి బలిసినవసరంబువైకిబోదు । న
 క్కపీనుంగుల డొక్కవీడ్చునుగాని బ్రతికినజం
 తువువైకిబోదు । వెల్లనైనతరుశాభదొలుచును నుసి
 పుర్వు చేవమానికి వడిజేరబోదు । పుంటిమీదను నీ
 గ గంటుపెట్టునుగాని గట్టి నెమ్మేనును గదియబో
 దు । బీదలనె దుష్ప్రభువుబాధపెట్టుగాని । చేవగల
 వానిచెంతకు జేరలేడు । సింహముమదేభకుంభముల్
 చింపజూచు । రామ॥ ౩౫. పరకాంతబట్టును పాయం
 బుగల్గదె పరులనిందకుభయపడుటగాక । బలము
 న్నదుర్బలు బరిభవింపగరాదెపాపంబునకుసుక్ర
 బడుటగాక । కల్లిగల్గిననాడు గర్వింపగారాదె లే
 మిచే గుండంగ లేమిగాక । యధికారమున్న నా
 డాగ్రహింప గరాదెయదితిన్న బడదక్క దనుట
 గాకదుర్నయులుమీ దెలుంగక దుండగమునగా
 ర్యములెమించజేసి తత్కార్యఫలము । లనుభవింపు
 దురాయాయియవసరముల । రామలి॥ ౩౬. ఒకటి
 గల్గ బదింటికూహగావించును గల్గనూటికి ఖాటుప
 డును । సూటుగల్గినబదినూట్ల క్షేక్షించు పేయిగ

ల్లినబదివేలుగోరు। నయుతంబుగల్గిన నాసిండు ల
క్షకు లక్షగల్గిన బదిలక్షలకును। బాటుపెట్టుచునుం
డుబదిలక్ష లబ్ధిన గోటికావలెనని కోర్కెసేయు
చాలునని యెంతగల్గిన స్వాంతమునను। సంతసిల్ల
డు గదధ నాశానిమగ్ను। డాసవిడువక యున్న
సౌఖ్యంబుగలదె। రామ. ౩౭.

ప్రాభవంబున్న బాపభయంబులేకున్న బ్రజ
లనేగతిబాధ పఱుపరాదు। తనలాభమున్న నింద
కుభయంపడకున్న గావింపడే యెంతకార్యమైన।
దయలేకయున్న సంతాన బాహ్యుండైన నొక
రింపరాని కీడొకటికలదె। ముష్కరత్వంబున్న
మూర్ఖసంగతియున్న బాల్పడడే యెంత పనికినైన
గాగలవిపత్తికి భయంబు గదురకున్న। జెల్లునెంతై
న ననియెడియుల్లమున్న। గానిపనికెంతకైన న
గ్గంబుగాడె॥ రామ. ౩౮ జలధివేష్టితమహీ చక్ర
మేలెడురాజు వెంటజేనెడుభూమి గొంచుబోడు।
కొండంతధనరాశి గూర్చుసంపన్నుండు వెంటగా
సొక్తైన గొంచుబోడు। బహుధాన్యరాసులుపా
ర్జించు నాతండు వెంటసోలెడుకొల్చు కొంచుబో

డు । బహుమూల్య వస్తు సంపాదకుండగువాడు
 వెంటవేలెడుగుడ్డ గొంచుబోడు । నిన్నియు నె
 టింగి దుర్నయిందెందుకొటకు । ద్యాగభోగంబు
 లుడిగి లుబ్ధతవహించు । వానిజన్మంబు జన్మమే వసు
 ధలోన॥ రామ. ౩౯ జంగాలపాలు దేవాంగులవి
 త్తంబు కాపునిత్తము పంబకానిపాలు । బలిజెలవిత్తం
 బు పట్టెదాసరిపాలు గొల్లవిత్తముపిచ్చు గుంటి పా
 లు । వ్యాపారివిత్తంబు వారకాంతలపాలు కలుజవి
 త్తమురుంజ కానిపాలు । పరదాలకగుసిష్టి కరణాల
 విత్తంబు కరిణీలధనము తస్కరులపాలు । కవుల కీ
 గలజాతి యొక్కటియులేదు । వితరణము వైశ్యు
 లకు బెండ్లి వేళగలదు । కొంగు పటుతురు కుపతు
 లాకూటికిపుడు॥ రామ. ౪౦ తమరు దానముసేయ
 దలపోయరేకదా పరుల దానంబు సైపంగలేరు ।
 తమరు సత్యముపల్క దలపోయరేకదా పరుల
 సత్యంబు సైపంగలేరు । తమరు సజ్జన గోష్ఠి దల
 పోయరేకదా పరులసద్గోష్ఠి సైపంగలేరు । తమరు
 సద్వృత్తనిష్ఠదలపోయరేకదా పరులసద్వృత్తము
 సైపంగలేరు । దుర్నయగుణంబులివిపాయదోయ

లేరు! దానికిఫలంబు యమసన్ని ధానమందు । తేట
పడుగాక యొరులకు దెలుపవశమె! రామ , ౪౧

నోరువాడైన బూతేరచింపగ జూచుధనము
పెంపై న మత్తత వహించు । కులమున్న సుగుణము
ల్గులగక వర్తించు వయసున్న బరవధూ వాంఛ
బెనగు! బలమున్న దుర్బలుబరిభ వింపగ జూచుదృ
ఢవిద్యయున్న నాదింపదివరి । త్యాగమించుక
యున్న దనుచా బొగడజూచు మణియమబ్బిన
నోరు మాపజూచు । దుర్న యుడువానిగుణములు
ద్రోయవశమె । దానికిఫలంబుయమసన్ని ధానము
నన । తేటపడుగాక యొరులకుదెలుపదరమె । రా
మ॥ ౪౨. అబ్బినవాని యిల్లాలిగట్టగజూచు దాని
య్యవలసిన దడ్డుజూపు । నలుసైనవాని యిల్లాక
మింపగ జూచు దనకుగీడైన బాదములుపట్టు । న
ణువుగా జూచుగొండంతై నదనతప్పు గోరంత
యొరుతప్పు కొండ సేయు । బంధులకిడ డంచు బ
రుల దూషించునుదనయిల్లుచొచ్చిన దడక వెట్టు ।
దుర్న యులదుర్గుణంబులద్రోయరాదు । దానికిఫ
లంబుయమసన్ని ధానమునన । తేటపడుగాక యొ

రులకు దెలుపవశమె । రామ॥ ౪౩. ఛరశాబమునకు
జక్కనియవసముభంగి సారమేయమునకాజ్యం
బుభంగి । జారచోరాళికి జంద్రోదయము భంగి గౌ
ళికంబునకుభాస్కరునిభంగి । రోగికిమలయమారు
తకిశోరముభంగి గాలిమేపరికి సుగంధిభంగి । వెలి
చవుల్లఱిగిన వెలదికిబలిభంగిగ తదంతునికిశమ్మ
లికభంగి । షండునకులేతప్రాయంపు సకియభంగి ।
వాయసమునకు గోకిలస్వనముభంగి । దుష్టునకు స
జ్జనుండు హితుండుగాడు । రామ॥ ౪౪. మలయ
భూధరపవమాన మల్పంబయ్యు జంఝానిలము
కంటెసౌఖ్యకరము । చెలమచోపలి జలంబులుకొ
ద్దియయ్యును జలధితోచుముకంటె శర్తదంబు ।
నలతియయ్యువిపంచికల మంజులధ్వనిభేరిరవము
కంటె బ్రియకరంబు । కొంచెమయ్యునువర్ణకును
మంబు పృథుకర్ణికారంబుకన్న సౌఖ్యప్రదంబుగు
ణముగలవాని సంపదకొంచెమయ్యు । నర్థిజనుల
కు బ్రియకరం బగుచునుండు । నెంతసిరియున్న
బనియేమి యెడ్డెలకును । రామ॥ ౪౫. కందిరీగల
పట్టుకడగిరేపగ వచ్చుమానిపింపగరాదు దానిపో

టు । చెట్లచోబెబ్బలి జెనకి రావచ్చును దప్పించు
 కొనరాదు దానికాటు । వటచునశ్వముతోకబట్టి
 యీడ్వగపచ్చ దప్పించుకోరాదు దానితన్ను ।
 కాకచే బొరుగిల్లు గాల్చిరావచ్చును తనయిల్లుగా
 పాడ దరముగాదు । దుర్నయులు మీదెటుంగక
 దుండగమున । గార్యతతులెల్ల జేసి తత్కార్యఫల
 ము । లనుభవింపుదురాయాయయవసరముల । రా॥
 కన్నంబుద్రవ్వి తనకరుడింటివానికి వాడలేదని
 ముంతవైచిచనునె । తెరవాటుకాడు చింతించునెక
 ట్టిన బట్టడుల్చిన మానభంగమనుచు । వలబడ్డమైక
 ముచూల్వహియించె నంచును విడువంగజూచునే
 వేటకాడు । జారుండుపరకాంత శయ్యపై దారిచి
 వావిగాదని పల్కివదలిచనునె । యాత్తజనుగుత్త
 రూకల కమ్మునాత । డరణము నొసంగ జూచునే
 యల్లునకును । నెటుగరింతియెకాకపరేంగితంబు ।
 రా॥ ౪౭. గోముఖవ్యాఘ్రంబు కూరచోనిడునాభి
 కప్పకూతలుగూయు కాలభుజగ । వెలచిచోపలి
 గాల మేటిచోపలియూచి పైపూరి గ్రమ్మిన పాడు
 నుయ్యి । పైపండ్లు గలిగి చోపల బుచ్చుతరు శాభ

గొంగళి మూలదాకొలుపురాయి । చొరనేమఱి
 చి ముంచుకొను ప్రవాహంబుకునుకు వట్టిన జుట్టు
 కొనుదవాగ్ని । దుర్జనుడు వానినమ్మిన దొడర కు
 న్నె । హాని యెంతటివానికి నైన జగతి । తలదడివి
 బాస జేసిన తగదునమ్మ । రామ॥ ౪౮. మితభాషి
 యగువాని మేదకుండని పల్కు జడుడంచు వచి
 యించు శాంతపరుని । సంగవిరక్తు బుంస్త్వము లేని
 వాడనుహత లాంఛనునిని రోగార్తుడనును । కరు
 ణానుగ్రహ విక్రమహీనుడనిపల్కు దానశీలుని
 పేషు ధారియనును । అవలేపరహితు విద్యాహీను
 డనిపల్కు దెలియనివాడను దీర్ఘదర్శి । పనికిమాలిన
 వాడను బావభీరు । బుడమి నెవ్వరు పొగడిక బొం
 ద గలరు । దుర్జనునిచేత నెంతసాధుత్వమున్న । రా
 మ॥ ౪౯. కోతికి జలతారు కుళ్ళాయి యేటికి నిరజా
 బివ్రాదండవిధవకేల । ముక్కిడిచొత్తుకుముత్తైవున
 త్రేల నద్ద మేమిటికి జాత్యంధునకును । మాచకమ్మ
 కునేల మౌక్తికహారముల్ కూరచిత్తునకు సద్గోష్ఠి
 యేల । అంకుబోతునకు సద్వ్రతనిష్ఠ యేటికి వావి
 యేమిటికి । దుర్వర్తనునకు 'మా టనిలకడ సుంకరి

మోటు కేల చెవిటివానికి సత్కథాశ్రవణ మేలన
 రసకవితారసంబు ముష్కరుని కేలరా॥ ౫౦. కోతికి
 జలతారు కుళ్ళొయిబెట్టిన గోళ్ళవ్రక్కలు చేసికు
 వ్పబెట్టు కుక్కనందలముతో గూర్చుండ బెట్టిన
 నెంగిలాకులునాక నిలకునుఱుకు దొడ్డపుట్టంబు తొ
 త్తుకు గట్టనిచ్చిన నదివేడ మఱకల కగ్గపఱుచు
 చెడిపెనుమృదువైన నెజ్జపైజేర్చినడించిపెంటల బ
 వ్వరించబోవు హీనజాతికినధికారమిచ్చెనేని హీ
 నవర్తనమున జరియించుగాని పూనుకొనివెద్దపో
 కల బోవగలడె రామ. ౫౧. కోయిలరొదసేయ
 గూయదేకాకంబుదంతపచ్చినబాట దుంతరానె
 పొగడ పూయదొడంగ బూయదే మోముగన పాల
 వండిన వేము పండకున్నె శివుడు నర్తింప నాడవె
 పిశాచంబులు నడువదేరాయంచనడువబకముదొ
 ర దాల్చురత్నంబుదొడుగ దేభృత్యుండుకొండిక
 వ్రాయ దేగురుడువ్రాయ దొడ్డవాడు కవిత్వం
 బుదొడరిచెప్ప నల్పుడుకవిత్వమురచింప నభిల
 షించు వానివారింపబనిలేదు వరకవులకు రామ.
 ౫౨. బడ్లపైకెబాగఱుచున్నట్టినదిపెంపు దూలిపోవు

నుస్వల్పకాలమునకు । కట్టవైబొరలంగ దట్టుతటా
 కంబునిమిషమాత్రంబైన నిలువలేదు । పెంపుగా బె
 రిగిపిప్పిరిసిన విసినంబు దవవహ్ని దరికొల్ప దగ్ధ
 మగును । అధికార మత్తత యత్యుభ్రయంబైనన
 ది శీఘ్రమునన పెంపడగిపోవు । పాపకర్తృండుగావిం
 చు బాధకడలి । యవధిలేదనికృశియింతురవనిజసు
 లు । తెలియబడదె సుయోధ నాదులచరితము । రా
 మ॥ ౫౩. కదలునేయిగా తెక్కలగాడ్చిన సురా
 ద్రి యింకిపోవునె యనావృష్టిజలధి । తొలగునేత
 మము ఛిద్రోతబృంభణముననాటునేచుళుకోదకా
 ప్తిదవము । పాగచేబంధంపబడునె మత్తేభంబు క
 ట్టచే నిలుచునే గాంగర్పురము । గొడ్డండ్లబయలౌ
 నెఘోరకాంతారంబుచెదలుగ్రమ్మిన జేవశిఖలమౌ
 నె । యెదిరిసత్త్వంబుతనసత్త్వమెఱుగలేక । పలుకు
 దురు పెద్దపలుకులు పలువల్లె । దొలగద్రోయంగ
 వశమౌనెదొడ్డునాని । రామ॥ ౫౪. చోరుజారులకు
 సుత్సుకతగల్గదటంచు నుదయింపకుండునే యుష్ణ
 కరుడుచెనగ్గపెట్టునె రాజవీధి జరించుచో గుక్క
 కూతకు భద్రకుంజరంబు । తీతువుచెలరేగిదిక్కు

లరొద సేయ సంచరింపక యున్నె సాభవంబు ।
 నక్కలన్నియుగూడి యొక్కపెట్ట మొలుంగ
 దాడిసేయకయున్నె దాడిమెకము । కుమత్తులై
 నట్టివారికిగొందఱికిని । హితవుగాకుండుననిసత్ర
 వీశ్వరుండు । వేడకుండునెయరసివృద్ధీతరేంద్రు
 రామలింగేశ॥ ౫౫. నెక్కొను విష్ణునన్నిధి కేగ
 గల్గిన నమృతాంబునిధి నోలలాడు నుభము । నెరి
 మెచ్చు నింద్రునన్నిధికేగగల్గిన భవ్యరంభానాట్య
 పాటవంబు । కలుగునదాకామగ మనంబుగలిగిన
 ద్వీపాంతరసువస్తు వీక్షణంబు । సమకూలుబాదుశా
 నముభంబు గల్గిన బృధుతర మానసాభీష్టసిద్ధి । సా
 ధనంబూహసేయక సాధ్యవస్తు । లాభమెనయగ
 నాత్త దలంతు రేల । చాలునది యింగితజ్ఞాన సర
 ణిగాడు । రామ॥ ౫౬. పసరంబురాగైన బసులగా
 పరితప్పుప్రజలుదుర్న యులైన ప్రభువుతప్పు । భా
 ర్యగయ్యాళైనచాగనాఘనితప్పుతనయుడుఘా
 రైన దండిదప్పు । ఆశ్వంబురాగైననారోహకుని
 తప్పుదంతిన్ముష్టైన నూవంతుతప్పు । సైన్యంబుచెద

రిన సైన్యనాథుని తప్పుకూతురుచెడుగైనమాత త
 ప్పు । ఇట్టితప్పులెఱుంగకయిచ్చవచ్చి । నట్లుచరి
 యించువారికిహానివచ్చు । దానికొడ బడ డింగితజ్ఞా
 నశాలి । రామ॥ ౫౭. జనులనిందించిన సా మ్రాజ్య
 మేటికి నక్కఱకొదవని యర్థమేల । జయముసిద్ధిం
 చని సాహసంబేటికి సిరిలభించని రాజు సేవయేల
 నక్షరం బెరుగనియధికారమేటికి గోర్కివీరని స
 తికూటమేల । వినయంబుగలుగని వితరణంబేటికి
 క్షమదొఱంగిన తపశ్చర్యయేల । కాంతమందిరము
 నలేనికలిమియేల । పరులనొప్పించునాశ్రిత భరణ
 మేల । నాపదలకడ్డపడని సహాయమేల । రా॥ ౫౮.
 అతిసమర్థునకు జేయగరాని పనిలేదు విద్యాధికు
 నకెందువెంతలేదు । పరుషవక్తకునోటబలుకరానిది
 లేదుసత్యసంధునకు బక్షంబులేదు । హంతకారికి
 యిత డాత డన్నదిలేదు దురితాత్మునకువానివరుస
 లేదుభాగ్యశాలికిలభింపని శోభనములేదు చెడ్డవా
 కిరానిచేటులేదు । నేర్చితిరిగినవానికినింపలేదు । క
 ప్తమోర్వకయున్న సౌఖ్యంబులేదు । జ్ఞాననిధిగా
 కయున్న మోక్షంబులేదు । రా॥ ౫౯. జనసమృత

ముగాని పనిసేయగూడదు చలముగూడదుకార్య
సాధకునకు । గుట్టు పోనిచ్చినగుట్టుబేదరికంబును
ర్వ్యయవరుడైన దొలగుమిసిమి । ఘనతృష్ణ బెన
గినమునుపున్న దినశించునారు చేటుగోరజేటొం
దు దనకు । దుడుకు సేయగరాదు దూరంబుచూ
డక పట్టినపని కడముట్టవలయు । తెలివిచాలనిపని
సేయ గలుగుగీడు । అడుగవచ్చినబగ తెల్పుటను
చితంబు । దుర్జనులకెడవెట్టుట దొడ్డబుద్ధి । రామ
॥ ౬౦. దైవంబుకృపలేకతనుబ్రోవడెవ్వడు మోహ
మగ్గలమైన మొనయుభయము । ఒంటమి ఘనమై
న నూరనిల్వగరాదు చింత ఘనంబైన జిక్కు ద
నువు । గర్వంబులాపైన గల్గు పరాజయమాశ హె
చ్చిననుసౌఖ్యమునశించు । బలముతక్కువయైనబై
బట్టబరువగు సంచారముడిగిన సటలురక్తి । స్థలము
విడిచిన మిత్రుడేళత్తుడగును । తిండి మేరదొఱం
గిన దెవులుముంచు । ముదిసి పెండ్లాడ జూచినము
ప్పుగలుగు । రా. ౬౧. కానున్న పనికి జంకలువై
చుకోరాదు గడచినవెతదుఃఖపడగరాదు । అగప
డ్డఫలమాన కాసించ గారాదునరనాథుమన్ననన

మృరాదు । కలిసి తెలియరాదు తెలిసి కలియరా
 దు గుణిగానిమాట కూకొనగ రాదు । తప్పివచ్చిన
 చోట దాల్చినేయగరాదు ముద్దుచెల్లనిచోటమురి
 యరాదు । ఇందుముఖులకు నధికారమియ్యరా
 దు । ఆసుషంగికఫలమల్పమనగరాదు । సాధువర్త
 న లివిగదా చర్చసేయ । రాము । ౬౨. ఇల్లుచూచి
 నదోచునిల్లాళిశుచిచువృత్తికులవిద్యలగపడుబలుక
 పడిన । కొలనిచో దొగదీయజలము లోతేర్పడు జే
 నిపంటలు కొయ్యగానెతెల్పు । ప్రజలపొంకముదె
 ల్పు బ్రభుధర్తపాలననుముఖితత్వాగంబు సొంపుదె
 ల్పు । భాండశుద్ధతదెల్పు బచననైపుణ్యంబు కూతు
 రుప్రకటించుమాతగుణము । కవితనేరుపు యతి
 గూర్చు కరణిదెల్పు । నిట్టిబహువిధ ధర్మంబు లెఱు
 గు నతడె । యింగితజ్ఞానశాలిమహీష్ఠలమున । రా
 మలింగ ౬౩. ముంజేతికంకణంబునకద్దమేటికిదం గేటి
 జుంటికిదాపయేల । జెలికాటుగ్రమ్ము కూరలరుచు
 ల్గొననేలపరులెన్న నేలస్వభార్యగుణము । దొడ్డది
 యననేలదొరదాల్చురత్నంబు గోచిపెట్టిన లేమి
 దోచదేల । జవ్వాదియలదిన జంకలెత్తగనేలనిధన

కుడలసుల్లు వెదుక నేల । పెత్తినమున్న డేవులని
 కృతులెల్ల । దేటపడ వేతె వాక్రుచ్చి తెలుప నేల । గృ
 హిణిలేకున్న గృహసౌఖ్య మహిమలేల । రా॥ ౬౪.
 ఏనుగునిచ్చిన దానకళానిధి కశ్వంబునిచ్చు టేయ
 వఘోంబు । కలిత సాలంకృత కన్యాప్రదాతకు వర
 దక్షిణయొసంగు వారయెంత । యర్థకినూట పదా
 ర్థిచ్చుదాతకు బలైచొసంగు టేపాటిమేటి । గా
 మంబులియ్యంగ గలదాసశీలున కిల్లుగట్టించుట
 యెంతనింత । నిఖిలభువనావనైక నిర్మిద్రమతికి । నీ
 కు ననుబోచు టెంతటినిపుణవృత్తి । గాననన్నాద
 రించు సౌఖ్యముగ నెపుడు । రామ॥ ౬౫. పిడికెడుబి
 చ్చంబు బెట్టనియత డెట్లుకామితార్థ మొసంగగాం
 ట్లు సేయు । సందే ముక్కవచింప జాలనియత డె
 ట్లుకృత్వనుష్ఠాన సంగతికినోపు । తండ్రికిమృతతి
 థితప్పించు నత డెట్లుషణ్ణ వతీశ్రద్ధ సరణివడయు
 దప్పికినీళ్లికదలుమువాడెటువలె నిష్టమృష్టాన్న సం
 తుష్టిజేయు । నింగితజ్ఞాన మించుకయెఱుగలేక
 యాచకజనంబులెల్ల ధురాశచేత । హీనజనుజుల
 యాచింతురింతెకాక । రామ॥ ౬౬.

కలువేమిసేయు భుక్తమురుచింపని వానిహి
తవాడ నప్రియుండేమిసేయు। ఘనధైర్య నిధికి
శోకంబేమి సేయును గష్టమేమి యొనర్చు గర్హని
రతు। తృష్ణబాధించు నేస్పృహదొలంగిన వాని నా
మయంబు మితాళి నేమిసేయు। మెలకువగల వాని
నులుకేమి గావించు నెగ్గుమాన విహీను నేమిసే
యు। మృతికి రోయని నరుమృత్యువేమి సేయు। నీ
మమెడలనివాని గీడేమిసేయు। నింగితజ్ఞాని నొరు
ధార్త్య మేమిసేయు। రా.౬౨.భయపలాయితనకు
బ్రతికుకృ భయమేల తాడుదెంపను ముహూర్తం
బువలెనె। దొలసాని చెటవోవ దొత్తొంటనిలుచు నే
చలువలెక్కినను భైరవజ్యమేల మద్యపానము సేయ
మడిపస్త్రమేటికి మొదలు వోవగ వడిముట్టు పెట్టు
పదవిహీనునకును బైచెప్పులేటికి నయన హీనున
కంబనంబువలెనె। బండి గొన నేమిటికి లేకిపటకలె
త్తు। చాటిరా మెచ్చనేటికి పొరుషంబు। ఎత్తవలెనె
యాపోశనం బెంగలికిని। రామ. ౬౮. మనుజుని
ద్రాహ్మని మత్కుణం బెఱుగునేవాయనం బెట్టునొ
ప్పి। మధుపానమత్తు డుగ్ధలిచేవ యెఱుగునేకంతి

వేదనమశకం బెఱుగునె నేనేమి యెఱుగును బెడ
 తలకండుూత నృషణదుర్వ్యభచీమయెఱుగునెట్లు
 తనభార్య విరహవేదన జారుడెరుగునే మృగయు
 డెఱుంగునే మెకముచాధు యెఱుగునే యల్లుడ
 త్రవారింటిలేమి పృజల కష్టంబు దుర్నయప్రభు
 డెఱుగునె యెఱుగడింతయె కాకపరేంగితంబు
 రామలిం. ౩౩. పృజయాతియెఱుగని ప్రభుప్రదూర
 ముపెళ్ళి వచ్చెనేమచ్చోట జచ్చెనేమి అపక్తిభాజ
 సంబైసట్టి పుత్రుండు పుట్టెనేమి యతండు గిట్టెనే
 మి దర్శనంబియ్యని ధరణీర్వరుండింట నుండెనే
 మి చితాగ్ని మండెనేమి బహుజన ద్వేషియాప్ర
 భువన్యరాష్ట్రంబు నేలనే మచ్చోట రాలెనేమి ప
 తికిహిత మాచరింపని పద్మగంధి చెంతనువసించెనే
 మినశించెనేమి యిట్టినారల సాభాగ్య మెందుకొ
 టను రామ. ౨౦. కీదేమిచేసె జిక్కినబక్క కాకికి
 ఫణినేమి భేకంబు చాధపజిచె పులికేమి యపరా
 ధము ఘటించె ధేనువు చిచ్చుట కెగ్గేమి చేసె జీర
 నేరమేమి యొనర్చె గీరంబు ప్లికిడుంతకళ్ళంబే
 మిహాసగు చేసె నొచ్చె మేమియొనగె నోగుగా

లికి దీవమెరగలిక డవి యే మెగ్గుచేసె । చీడపురువున
 కెగ్గేమిచేసె జేను ఖలుడు కీడొనరించి నిష్కార
 ణముగ । సజ్జన పరంపరలకును జగతియందు । రా
 మ. 20. పాత్రసంయోజన ప్రతిభగల్గిన గానిభన
 మొసంగిన గాడు దానశాలి । కర్తవ్యమున నివే
 కముగల్గినను గాని గడ్డంబు నరసన గాడుపెద్ద ।
 సముచితాకారంబు సంగ్రహించిన గాని చదువు
 మాత్రనెకాడు సద్విజుండు । న్యాయ మూర్ఖంబునన
 డువనేర్చిన గానిపదుగురు సేవింప బ్రభువుగాడు ।
 విమలతరమైన నదసద్వి వేకబుద్ధి శిష్యసమితికిబో
 ధచేసినను గాని । దేశికుడు గాడు మంత్రోపదేశ
 మాత్ర । రామలిం॥21. అఖిలజగద్వేషి యగువా
 నికడజూడ జాతకసిద్ధాంత చర్చయేల । దర్శనంబి
 య్యని ధరణీశ్వరుడు పాపనిర్భీకుడనుచు గణింప
 నేల । వేడిన మోము వెల్వెలబోవుదొరకీగిపనలేదటం
 చునుబలుక నేల వెలిచవుల్లఱిగిన నిభుడునైన కాతగన
 డ సేయునంచునునుడువ నేలపాపకర్తునిపైరాజ్యభా
 రమున్న । బ్రజల కెగ్గగునని వచింపంగ నేల । నె
 టుగలిఁతియెకొక పరేంగితంబు । రామ. 23. అ

ల్పనితో నైన నధికునితోనైన జెలిమిగావించినజే
టుపచ్చు । గోరంతవాడైన గొండంతవాడైనబగ
కన్దర్పడున్మపపాప్యవత్తి । విద్యాధికుండైనవిత్తాధి
కుండైన నజ్ఞాతకులునితో నంటుదగదు । ధనమెం
తగల్గిన జనమెంతగల్గిన గర్వమందకయున్కి-కా
ర్యసరణి । యిట్టినయకూర్గమెఱుగక యిచ్చవచ్చి
। నట్లుచరియించువానికిహానివచ్చు । నాడికలుగల్గు
నిదినిక్కమరసిచూడ । రామ. 28. అప్పుదీటుప
నైన హరియింపనైననుదలచుమానిసికి బ్రతంబువ
లదు । పఱగడతట్టైనభద్రేభమైనను ద్యాగశీలున

కు లక్ష్మంబుగాదు । అధికాశగలవాని కల్పనంతో
షికి గణ్యంబుగాకుండుగనకశిఖరి । నాథుండు ర
క్తుడైన విరక్తుడైనను దరుణి కేమిటికి సౌందర్యరే
ఖ । పరమ హితుడైనమిక్కిలిపగతుడైన । నొక్క
తీరున గనిపించుచుండుగాదె । చెఱుప దలచినయ
ట్టి దుశ్శీలునకు । రామ. 29. పుణ్యనదీజలంబులుని
షిద్ధములౌనె యొకడు తప్పెఱుగక నుమియుమా
త్ర । ప్రబల షోడశకలా పరిపూర్ణ చంద్రుడొక్క
కళంకమున మోదకరుడుగాదె । పెక్కుఘాను

రుచోక్త-పెట్టదీవించుచో నొక ముతుమ్మినశుభం
 బొనరకున్నె । బహుశుభ గ్రహవృష్టిబలముగల్గి
 నచోట నొకకూరదృష్టి కీడోనగుటెట్లు । గుణము
 బహుళంబునోసంబు కొంచెమైన । గొరవ పెండ్
 కయెక్కు నెక్కువగుణము । రాజుమాతైననిదియె
 పద్ధతిదలంప । రామ. ౨౬. లవణాన్వితాధుర్యమువ
 హించు నేయందు మధురోదకములసంప్రాప్తిపలన
 । ఘనవిస్ఫులింగ భీకర దవాగ్ని జ్వాల లాఱునేచు
 లుకోదకాప్తిపలన । కతక మొక్కటిరాచి కలుపు
 మాత్రంబున నేటిచోనిజలంబు తేటపడునె । యభి
 హతసర్వాంగుడగుమానవుండుజిహ్వా నవాతు జొ
 నుప సౌఖ్యంబు గనునె । ప్రబలపాతక పూర్ణు డ
 ల్పంబునుకృత । ముననుశుద్ధుండు గాకుండునను
 టనిక్క । మాడుగాకేమియిచ్చకం బన్మతవాది ।
 రామ. ౨౭. పరవధూటినిభంగ పటచంగ దలచిన
 నెన్ని నేరములైన నెన్నవచ్చు । ప్రభువుగొల్చిన
 వానిభంగింపదలచిన దుర్తార్థునకుజేటుదొలగకుం
 డు । నరునకుదనయందు నాలియున్నంతట నెం
 తదేశంబేగవితలేదు । తనచోబయోజ కత్వంబు

న్న దనునెప్పు డాశ్రయింపగ నెందఱైనగలరు ।
 తనయెడలసాధుభావంబు దవిలియున్న । సాధుజ
 నులెందఱైనను జగతిగలరు । మంచిదగునూరు త
 ననోరు మంచిదైన । రామ. ౭౮. జీలుగుబెండ్లచేజె
 వులు పెంచగ వచ్చు గూర్ప నేర్చునె రత్న కుండల
 ములు । తంతువుల్ పెనిచిసూత్రము రచింపగ నేర్చు
 దెచ్చునేనార షాక్తిక చయంబు । సాధకు ల్గొని
 యాడ సాము సేయగవచ్చు జనికూర్ప గలడె భం
 డన జయంబు । పడరానిపాల్లెల్ల బడుగాక యన
 యంబు బడయ గలండె సంవత్సమృద్ధి । నీకటాక్ష
 ప్రసారంబు లేకయున్న । ఫలము జెందంగ నేర్చు
 నే పొరుషంబు । పొరలు గాక యహంకారమునన
 రుండు । రామ. ౭౯.

దాసికిదండంబు తలగొటిగించుట చెలికానిశి
 క్ష భాషింప కునికి । భార్యకు దండంబుపడక వేటు
 గ నుంట విబుధ దండము గారవింప కునికి । యప
 కారికినిదండ ముపకృతి సేయుట తామసిదండం
 బు తార్కినేత । గర్వాంధునకు శిక్ష గణియింపకుం
 డుట ధనవంతునకుశిక్షతప్పగొనుట । యిట్టినయ

మార్గ మెఱుగక యిచ్చవచ్చి । నట్లుచరియించు
 వారికిహానివచ్చు । నాడికలుగల్గునిదినిక్క మరసి
 చూడ । రామలింగ ౮౦. పరునితోరమియించు భా
 ర్య గూడుటకంటె మ.లిన దాసీసంగమంబుమేలు
 పరపిడనము చేయుప్రాభవంబునకంటె నధిక మై
 యొప్పు భిక్షాశనంబు । ననికోహటించు సైన్యాధి
 పత్యము కంటె గోపాలకత్వంబుకొంతమేలు । జె
 వ్వుగ లేనిమంత్రిత్యమునకంటె గైపుగాదేసూపకా
 రవృత్తి । తనదుచెల్లెలి దొడ్డు భూభవనకిచ్చి । యత
 ని వల్లను సిరిగాంచునంతకంటె । సరసమైతోచు
 గంటెదాసరితనంబు । రామలింగ ౮౧. సగవుమా
 ర్గంబు దంతములు దోపక యున్ని మనసు నొప్పు
 క యున్నిమాట నేర్పు । వేడునేరుపు చెంత విని
 పింపకుండుటదాన సౌష్ఠవము సత్పాత్రుకిడుట । జ
 నరంజనముసేత ధనము గూర్చెడునేర్పు మొగ
 మోట విడుచుటతగవునేర్పు । అతిరహస్యంబెల్లనా
 లోచనమునేర్పు తఱియెఱుంగుట రిపు జెఱుపునే
 ర్పు । శక్తిపొగడించు కొన నేర్పు సాహసంబు హె
 చ్చరించుట పనులు సేయించు నేర్పు । మౌనము

న్యులయొచ్చెంబు మాటునేర్పు । రామ॥ ౮౨. ఊ
 హింపుచుండు సామోపాయమొక్కటిసమమైన
 యెడమైత్రీ నలుపునతడు । నూహింపుచుండుదా
 నోపాయ మొక్కటి బలపంతు లోకువ పలుచున
 తడునూహింపుచుండుభేదోపాయ మొక్కటిచెఱు
 ప దలంచు నిశ్చింతుడతడు । నూహింపుచుండుదం
 డో పాయమొక్కటిబలహీనులోగొనిప్రబలున
 తడు । చతురుపాయప్రగ్భేద నిష్ఠానవినులు మం
 త్రులెఱుగంగవలయు నీమర్త్యవెల్లు । పరిహరఁచు
 సేయ గార్యంబు వరుసదప్ప । రామ॥ ౮౩. తునక
 మైదున మప్పు చూలధికారంబునాదిసౌభ్యము క
 ష్టమంతమునను । నద్బోధతపము నౌషధమునుమి
 తభుక్తియాదిగష్టము సౌభ్యమంతమునను । నధమ
 ర్థు డర్థి నిందాన్వితుండుప్రవాసిజీవన్మృతులువీరు క్షి
 తితలమున । శివలింగ కృతితటాకజనప్రతిష్ఠలబ్ర
 బలువారలు చచ్చిబ్రతుకువారు । తనదుడేనర్తిక
 న్న సజ్జనులపనియెయధికమైతొచుగద సజ్జనాప
 లికిని నొసరుచునుగీడతన చేటుకొర్చి ఖలుమరా
 మ॥ ౮౪. చెఱుకునిప్పేకి చూగు చీమల భంగినివ్నా

ఘృంబునాసించు వరలభంగి ' నెంగిలిపుల్లెల కేగు
 కాకులభంగి గోప్యాంగముల కెక్కు గొడుసులట్ల
 శవముపై గవినెడు జంబుకంబుల భంగి మలముపై
 ముసరు నీగలవిధమున । గోరిందపొదల జైకొనును
 ప్తములలీల గాటితో బొరలాడు భరములవలె । క
 టికి చీకటి దిరుగు ఘూకములరీతి । దిత్తిగదినెడు
 కుక్కలమొత్తముబలె । దుష్టవిభునాశ్రయింతు ర
 శిష్టజనులు । రామ॥ ౮౫. శ్రీవైష్ణవుడుగుడ్డ చెరువు
 లో గడిగిన నదియు సదాచారమనగ దగునె । సో
 మయాజినుతుండుశునకంబుజంపిన నదిన్యాయప
 ధ్ధతి యనగ దగునె । పరపిడనము రాజవరుడొస
 రించిన నదిసాధువర్తనంబనగ దగునె । పౌరాణి
 కుండుల్లిపాయ భక్షించిన నదినిషిద్ధంబుగా దనగ
 దగునె । ఛాందసుండొక్కరుడు మతోత్సర్జనంబు
 సేయబోవుచుశివునినర్చించెనేని । నదియువేదోక్త
 పద్ధతియనగదగునె । రామలి॥ ౮౬. తొంగుండ
 మంచంబుదొరక లేదనిచెప్ప బంటునకబ్బునే ప
 ట్టుపటువు । దొరసాని కొకవల్లె దొరక దంచుద
 లంచదొత్తున కబ్బునేతొగరు చీర । యంబటి లో

నికుప్పబ్బ లేదనిపల్క-వాంచ సేయునె పిండివంట
 లకును । కంకులకొజ్జలు కాలంబుగోల్పుచ్చసూచ
 బియ్యంబు శిష్యులకు గలదె । యింగిత విచారమాత్మ
 లోనించు కేని । సూహ సేయక కలివోయనుట్లు
 వంక । జూచు చుండుదు రజ్జులు క్షోణియందు । రా
 మ॥ ౫౭. నివ్యాళివల్లెంబు నృపునకుబట్టిన కాంత
 యొప్పునె నిషేకంబునకును । మకరధ్వజుని కేళిమ
 నసురంజిల జేయునువిదయొప్పునెమల్లయుద్ధమున
 కు । దుక్కి-నాగలిదుంగ జెక్కువడ్రంగికి గలుగు
 నే మేడలు గట్టునేర్పు । సాదాపని మెఱుంగుజాడ
 గాంచుసానారి కుందనంబునమఱు ల్లూర్పు గలదె
 పుక్కిటి పురాణములబొద్దు బుచ్చునతడు । చెల
 గి సద్గ్రంథ కథల్లె జెప్పగలదె । యెఱుగ రింతి
 యెకాకపరేంగితంబు । రామలి॥ ౫౮.

కుడుచునప్పుడు చిత్రగుప్తుల కిడునట్టు లీనా
 ము దారుల కిచ్చునేర్పు । వడ్లు చల్లెడువేళ వడ్రం
 గి కిడునట్టులీనాము దారుల కిచ్చునేర్పు । ధాన్యం
 బులొక వేళ దాసర్లకిడునట్టు లీనాముదారుల కిచ్చు
 నేర్పు । పనలెత్తుచో లేకి పాటవైచిన చూడ్కినీనా

ము దారుల కిచ్చునేర్పు । గలిగె సూరూర గా
 బూధికారులకును । బ్రభువులుదురాత్తులైన కారణము
 చచ్చు । వానికూనాబ్ధికమటన్న వారనినుము । రా
 మ ౨౯. ఇల్వులుం డిష్టాన్న మిడదెఱుఱునురులకధ్య
 యనము లేదె దశాస్యు నకును । దుర్యోధనుడు పి
 ప్రవర్యుల బ్రోవడే కాలనేమికి జబగరిమ లేదె ।
 బాణున కీశ్వర పదభక్తి చెల్లియెన నులుషుండు వైభ
 వోన్న తిగనందె । బలిదైత్యునకుదాస పటిమంబు
 కొఱతయె వృత్తుండునికమాన్వితుడుగాడె । నా
 శమొండరెదుర్వర్తనమునవిరు । హృదయశుద్ధత
 లేకుండెనేని నరుల । కెంత సుగుణంబు గలిగిననెం
 దు కొఱకు । రామ. ౯౦. అగ్రహారములు నామా
 వశిష్టము లయ్యెమాన్యంబులన్నియు మంటగలిసె
 బత్తెంబునకు దొంటి పడికట్లుదప్పెను బుధజనం
 ల రాక పోకలుడిగె । వర్షాశనంబులు వఱదపాలై
 పోయె మలవతీలను బ్రజ మాసిపోయె । నశియిం
 చి పోయె వంటరుల శిరస్తారు గజ తురంగములు
 తాకట్టువడియె । ధార్తి కాస్తానములకిట్టితల్లపుట్ట ।
 గరిన విష్ణుని రాజ్ఞాధికారి జేసి యెంతపీడించితిని

సత్కవింద్రకోటి । రామ. ౩౧. ఉభయసంస్థల
యంబును చ్ఛిష్టసంగ్రహంబనశసశయనదిగంబర
తలు । గ్రాసాతేకం బకారణహింసఁబుచరణద్వ
యాల్ప సంక్షౌళసంబు । పరవఘా పరనిత్రహరణా
భిలాషయు స్వాంగవాదనము ద్యూతాభిరతియు
మలినాంబరతజానువులవకాశిసేర్పుటయవనితేభన
ము దత్తాల్పపూజ । పలుమఱుమియుట యగ్గీలభా
షణంబు । మొదలుగా గలదుర్గుణంబుల నటింప ।
శ్రీని వాసున కైనను సిరిదొలంగు । రామలింగేశ॥
౩౨. గూన మూయంగమూకుడుగల్గు గాకెందు గ
లదె తానొకతటాకంబు మూయ । నాజ్ఞ పెట్టగన్వర్త
మగు గాకమామిళ్ళ కర్వ మెగుక్కిళ్ళ కాజ్ఞపె
ట్ట । చెలమలోనీరు డొంకుల జల్ల దోడుగాకబ్ధితో
యముదోడ నలవియగునె । దాసుని శిక్షింప దగు
నేరకుండిన నర్హమె శిక్షింప నతని భార్య । గా
ఢతర మైన యధికారగర్వమునను । గాననేరడు
కోప మూర్ఖజనపాలు । డిదియకర్తవ్యమని యెవ్వ
డెఱుగకుండు । రామ. ౩౩. కాశికి మార్గంబుకడ
వెళ్ళజూపిరే యేదిరేతలిదండు లెల్లకాల । మిం

టింట బెట్టించెనే పుణ్యసతిభిక్ష మతిథి బోషించి
 రే యనుదినంబు । తరుచెక్క గడముట్టదాపన్నిన్తిం
 చిరే యత్తబోధించెనే యన్ని పనులు । ప్రతి శబ్ద
 మునకు విభక్తు లేర్పఱిచిరే కాలువద్రవ్వరే కడలి
 ముట్ట । నిట్లుమార్గంబుఱాపన నేక గతుల । గార్యము
 ల దిద్దికొనవలె గాననరులు । జడత పహియింపన
 ది లోకసమృతంబె । రామ. ౯౪. మావితోపులు పం
 డి మహిఫలంబులు రాల్చి మొక్కలు దొలిపించి
 వెక్కుగాగ । నవితోటలాయెనా యవితెచ్చి గుం
 టవోపల నాటి తఱుచుగా వెలుగువెట్టి । కందకం
 బులు ద్రవ్వి గట్టిగా గూళ్ళల్లి దుక్కులు దున్నింప
 దోజలాను । కన్నంతమాత్రనఘనుడుగా డిలదం
 ద్రుడిపోషకుండగువానిబోలలేడు । పోషకుడు రా
 జుప్రజలెల్ల బుత్రసములు । నారికన్యోన్య కలహం
 బు వచ్చినపుడు । ప్రభువులకునీతిసమపక్షపాతనిర
 తి । రామ. ౯౫. హరునందుభక్తివిద్యలయందు వ్య
 ననంబు శక్తిగల్గినచోట సైరణంబు । గురునియం
 దును సేవ పరగుణంబుల బీతి కాంక్ష సత్పురుష
 సాంగత్యమందు । నాపన్ జనతార్థి హరణంబు

నందున స్వార్జితవృత్తవ్యయాభిలాషః స్వకళత్రమున
యందు సంగమాసక్తిభయంబుచోకాపవాదంబువ
లన । సత్పురుషరత్నములకౌర సకలలోక । పూజ
నీయులు వారల బొగడవశమె । పండితోత్తమను
తిపాత్రఫాలనేత్ర । రామలింగ ౯౯. తనవృత్తియ
నుచు నమ్మునదేల చనువేళ గాయంబు దనయది
గాకయుండు । తనవిత్తమనుచు నమ్మునదేలచనువే
ళ గొనఁచెవి కమ్మిగైకొనకయుండు । తనవారలను
చు నమ్మునదేల చనువేళ రమణియెవెను వెంటరా
కయుండు । తనగేహమనుచు నమ్మునదేల చను
వేళ నిమిషమైన శవంబు నిలువకుండు । తనదియే
దియు గాదిది తథ్యమరయ । దానుజేసినధర్మంబు
తనకుదక్కు । పొరలుదానినెఱుంగడు బుద్ధి జడు
డు । రామలింగ ౧౦౦. ధనమున్న నృప వహ్ని తన
రభయచింత గునుకు కంటికిరాక కుందుచుండు ।
ధనహీను డగువాడు దారపుత్రావన దుర్భరార్తికి
నేమిదోచకుండు । పుత్రవంతుండైన పురుషాగ్రగ
ణ్యుండు తనమృత్యుభీతికి దల్లడిల్లు । సంతానహీను
డౌ జనుడ జన్మంబును గతిలేదటంచునుగలగుచుగ

డు । సౌఖ్యదంబుని సంసార జలధిమునుగు । జనుని
 కెవ్విధముననైన జర్చ సేయ । నిన్ని యునువ్యర్థ ము
 నుబుద్ధియెందులేదు । రా॥ ౯౨. విన్న విచిత్రలేనివృ
 త్తాంతమంటిరా తావక సర్వజ్ఞతకు గొఱంత । దుర్భ
 రభవ వార్ధిదోయలేకుంటినా యది ఘనమూ హాల
 హలముకంటె । బ్రహ్మవ్రాతకు మాటు పలుకరా
 దన్న మార్గండేయుబ్రోచుట కల్గవార్త । యార్త
 శరణ్యుండ వగునట్టిసివునన్ దూరాననొడుగంగ
 ద్రోయ జనదు । నాధక మనీకటాక్షేక్షణమ్ముచేత
 సుగుణభనియైన యడిదముసూరయాభ్యు । మను
 పసత్కీర్తి దక్కించి కొనగవచ్చు । రామ॥ ౯౩. భ
 య మేల కొండంతపగతుడు నాకున్న మేరువునం
 చిన మేటికలుగ । నాకేల శోకసంతాపంబుననుగం
 ద శీతాంశువకాళి నాచెంత నిలువ । తస్కరభీతికిద
 ల్లడిల్లగ నేల ప్రమథులతో శూలపాణినిలువ । నగ్ని
 భీతికి నాకునలుకంగ నిక నేలగంగాధరుండు నాక
 డవసింప । ననుచు నెంతటి కెంతటికలుకులేక । న
 మ్మియుంటిని నీప్రాపు సామనమున । జాగరూకుడ
 వైనన్న సాకవయ్య । రామలింగేశ రామచంద్ర
 పురవాస ౧౦౦ అడిదముసూర కవినిరచిత
 న మా వ్లము

ప్రకటన

గోదావరిజిల్లా కాకినాడనగరం పత్రికానిధి పెద్దమనీదుకు పశ్చిమపైడ్డు మంగు వెంకటరంగనాథరావుగారి నె 1862రు యింటియందుంచు శ్రీవేంకటేశ్వర విద్యాసాగర ప్రెస్సునందువిక్రియించబడుగ్రంథములు.

హెడ్డింగుపై పువి.

శుకరంభా సంవాదం, సుమతి, నరసింహ, వెంకటాచలపతి, భళిరకరివేల్పు, శతకములు. సీతాకల్యాణం యక్షగానం, దసరాపద్యములు, శ్రీరామవిన్నపం, సీతసమర్పణ, యజుర్వేద సంధ్య, పుష్పభాణవిలాసం, కపోతవాక్యం, కృష్ణజననం, ఆంజనేయదండకం, గజేంద్రమోక్షం కీర్తన, శ్రీహరివిన్నపములు, దశరత్నములు, నిట్టలప్రకాశంగాడికీర్తనలు, తిరుమంత్రం, గోటుపైమరు సీతాకల్యాణంపాట, అర్చవిల్లి సూర్యనారాయణపాడకం, భర్తృహరి, పెద్దకుచ్చలకథ,

ప్రచురపత్రిక.

పుస్తక వ్యాపార స్థలకు

గోదావరిజిల్లా కాకినాడనగరం పత్రికానిధి నె 1862రు యింటియందుంచు దినశ్రీవేంకటేశ్వర విద్యాసాగర ప్రెస్సునందు రికముల తెలుగుపైపులతో అనేకరకములగ్రంథములు ముద్రించి విక్రయించుచున్నారము. గ్రంథములయందు తప్పులుండవు కాకితములు దశసరివి బైండుమంచిది ధరలుచవుక యిదిగాక వర్తకులకు కొన్నికొన్ని సమయములయందు కేవలము కొన్ని రకములే అమ్మకమునకు జరూరైవుండును ఆప్రకారం యేరకంగ్రంథములు యేఅచ్చుతో యెన్ని దినములకు సప్లయిచేయుమంటే ఆలాగునయి వర్తకులము పేపరువగైగా ప్టాకు యెప్పుడు ప్రెస్సువారివద్ద నిల్వయిండును.

మంగు వెంకటరంగనాథరావు.

